

Årsrapport Karmøy RG 1995

Av Arnt Kvinnesland og Oskar Kenneth Bjørnstad

Med kun seks aktive merkere i 1995 må resultatet på titusen merkinger sies å være bra. Det er drøyt 2300 flere ringer påsatt enn i 94- sesongen. Disse hadde lisens: Oskar K. Bjørnstad (A), Hans Inge Hansen (A), Arnt Kvinnesland (A), Paul Åge Høines (B), Per Magnar Høines (B) og Olav Lepsøe (B). Følgende arter fra nettfangsten var særlig med på å dra opp årets merketall: gråsisik 2161, løvsanger 1107, fuglekonge 613, grønnfink 420 og rødstrupe 364. Høyeste tall for pullus-merkingen oppnådde kjøttmeis 465, stær 321, sildemåke 277, makrellterne 176, gråmåke 168 og gråtrost 160. Totalt ble det merket 88 arter mot 75 i forrige sesong.

Merkeåret har forløpt etter mønster fra tidligere år. Det jobbes målbevisst med å få til like rutiner fra år til år når det gjelder merking av såvel unger som voksenfugler. På samme måte som med nettfangst, har vi sett verdien av å jobbe innen faste, avgrensa geografiske områder når det gjelder ungemerking. Vi vil da i tillegg til gevinsten ved selve merkingen, få en pekepinn om variasjon i bestandstettheter og reproduksjon fra år til annet. Satsingsområdene for pullus-merkingen kan kort skisseres slik: 1. Fortsatt utplassering av fuglekasser og merking i faste felt. 2. Utvidelse av sjøfuglmerkingen til å gjelde naturreservatene i Karmøy. Dette i nært samarbeid med miljøkontoret i kommunen og med bakgrunn i langsiktig strategiplan. 3. Merking av "alt som fins" innen klart avgrensa geografiske områder/habitater i f.eks. barskog, lynghei og kulturmark. 4. Merking av enkeltarter over et større geografisk område i Nord-Rogaland og Sunnhordland særlig med tanke på hubro og rovfugler.

Ungemerkingen viser nye årsrekorder for i alt 16 arter. Av disse oppnådde følgende største merketall: makrellterne 176, linerle 82, buskskvett 71, granmeis 61 og låvesvale 45. I forhold til totale merketall for Norge i '94, har Karmøy RG også i år høye pullus-tall for rødnebbterne, tornsanger, toppmeis, ravn og bergirisk.

Hullrugerne hadde en god sesong sammenlikna med fjordåret. Dette synes å ha sammenheng med vær- og næringsforholda: en ekstra tørr forsommer i '94 gav særdeles låg ungeproduksjon hos f.eks. kjøttmeis og stær, mens mye nedbør i mai-juni '95 resulterte i mer normal overlevelse. Kjøttmeisen fikk i snitt 5,6 unger pr kasse mot 2,8 i fjord; for stær ble talla 3,7 mot 2,9 unger i '94 (tall fra 1. kull, Øst-Karmøy kassefelt). Ekstra seine 2. kull ble registrert for svartmeis og kjøttmeis som fikk unger på vingene medio august. Av meisene hadde imidlertid granmeisen det største merketallet sammenliknet med tidligere år. Vende-halsen holder fortsatt såvidt stand som hekkefugl i strøket med ett ungekull merket. Gråfluesnapperen hekker fortsatt i lite, men stabilt antall på Karmøy, og to kull ble merket. Kattugla ble årets taper blant hullrugerne. Mange kasser var tomme og barte 3 unger ble merka mot 19 i toppåret '94.

Sjøfuglene var sikret god mattilgang gjennom sommeren med store mengder tobis og sildeyngel helt opp i fjæresteinene. Sammen med særdeles varmt og gunstig vær i tida 17.6-20.7, slo dette positivt ut for ternene som hadde sin mest vellykka hekkesesong på 90-tallet, til tross for at hubro og tårnfalk gikk grådig til verks i enkelte kolonier. Rikelig med næring for sjøfuglene, var trolig også grunnen til at krykkjer gikk til hekking på sjøhus rundt havnebassenget i Skudeneshavn. Ingen kjenner til at dette har forekommet på stedet tidligere. 7 unger vokste opp med ring. Øvrige måkearter hadde også en god sesong med unntak av

hettemåken som på Karmøy er en art som menneskelige pøbelstreker til stadighet går utover ved forstyrrelser og reirplyndring.

Nettfangsten hadde en våt start. *Vintermånedene* (des.'94 - feb.'95) hadde nesten dobbelt så mye nedbør som normalt og bare 8 dager med oppholdsvær. Merkeaktiviteten ble derfor liten i årets to første måneder. 55 fugler fordelt på 10 arter fikk ring, vanligst var grønnfink, kjøttmeis, blåmeis og stær. Fangstområdet var som tidligere år på Blikshavn, SØ-Karmøy. En del hagefugler ble i løpet av vinter og vårmånedene også merket på foringsplasser i Skudeneshavn og Åkrehamn.

Våren brakte med seg jevnt stigende merketall. Fra medio mars til medio april var det tydelige trekkbevegelser å spore hos kjøttmeis og blåmeis med toppdag på Blikshavn 1.4 for begge arter. Slike meiseforflyttinger på våren representerer trolig returtrekk av fugler som ankom under invasjon foregående høst. for blåmeisens vedkommende er det i alle fall helt sikkert at vinterbestanden normalt er langt høyere enn hekkebestanden på øya. En ny merkeart for gruppa, stillits, fikk ring på en foringsplass i Skudeneshavn 10.4, etter at den hadde overvintret i området sammen med 4-5 andre av arten.

Grønnfinkens vårtrekk ble nøye fulgt gjennom merking på foringsplassene. De fleste ankom eller passerte Karmøy ganske konsentrert midt i april med toppdag 14.4. I flokkene med grønnfink fantes også en og annen grønnsisik, bokfink og bjørkefink. Mange fremmede og egne merka grønnfinker ble kontrollert i løpet av våren.

Som vanlig ble utbytte magert med hensyn til øvrig vårfangst, selv om nett var i bruk 21 dager i merkefeltet på Blikshavn både i april og mai. Flest merkinger ble det av løvsanger (33 ind.) med toppdag så sent som 22.5 da sju fugler fikk ring.

Høstsesongen ble innleda i første uka av juli ved at nettfangsten ble gjenopptatt på Blikshavn og etter hvert på de årlig brukte takrøyrlokalitetene ved Tjøsvollsvatnet og Heiavatnet.

Fangstforholda gjennom høsten var gunstige værmessig sett med uvanlig mange varme dager, lite vind og nedbør. Først i oktober fikk vi dager med uvær som hindret merking flere dager i strekk. Fra midten av desember satte langvarig kulde inn, og desember ble kaldest siden 1981 med det resultat at hele Karmøys vinterbestand av f.eks. rugde og enkeltbekkasin trolig ble utradert.

Høstmerkinga ved Heiavatnet foregikk i perioden 24.7-10.8. På grunn av langt lågere fangsttall enn i '94 ble netta etter dette flyttet til en annen lokalitet i nærheten som viste seg å være god. Vanligste merkearter ved Heiavatnet var løvsanger og sivsanger, sistnevnte med maks. dagstall på 20 ind. 2.8. I alt 87 sandsvaler fikk ring i en koloni i Etne 11. og 13.7.

Fangst av låvesvaler på overnatting i Takrøyrsumpen ved Tjøsvollsvatnet ble utført i tida 12.-24.8 og resulterte i drøyt hundre merkinger. To av svalene var egenkontroller merka son pull i samme reir på Blikshavn 2.7.95 og kontrollert samtidig på overnattingsplassen ca 10 km NV 14.8. Lokaliteten huset anslagsvis 1000-1500 ind. i tillegg til et tilsvarende tall for overnattende tornirisk som gav oss ny årsrekord på 188 merkinger. Også linerle overnatter årlig i sumpen og 55 ind. fikk ring denne høsten. Av rariteter vi fikk i hende under låvesvalefangsten kan nevnes en fugl som vi kom fram til måtte være en kryssning mellom gråsisik og tornirisk.

Vaderfangsten har lenge ligget brakk, men ble forsøkt igjen i Tarevika, Langåker 27.8-11.9. Mest overraskende ble det store fangsttallet for dvergsnipe med 133 ind. noe som er nær årstotalen for hele landet de siste åra. Ellers ble 103 myrsnipen, 5 tundrasnipen, 3 lappspover, 2 brushaner og 1 kvartbekkasin påsatt ring samme sted. Havsvalefangst ble bare forsøkt ei natt ved Karmsundet primo august, men uten resultat.

Høsten '95 vil ellers bli husket for tidenes invasjon av gråsisik. Innvandringen til Sør-Norge av sidensvans og sibirnøttekråke, berørte i liten grad Karmøy og ingen merkinger ble gjort. Trekkbevegelser kunne knapt registreres denne høsten hos andre invasjonsarter som meiser, spetter og korsnebber. Fuglekongen var heller ikke i siget i særlig grad. Likevel skjedde det underlige at vi den 14.10 kunne registrere ny dagsrekord for arten på Blikshavn med 237 ind. merket, noe som viste seg å bli halvparten av høsttotalen for fangstplassen. Høsten vil også bli husket for ualminnelige mengder med rognebær som fikk særlig gråtroster, rødvingetroster og bjørkefink til å forlenge sitt opphold. Nattrøkende rødvingetroster ble hørt helt fram til jul, og høsttrekket av gråtroster og bjørkefinker varte ut januar da alle trær og hagebusker var rensket for bær. Etter tre uker med rekordkulde fikk mildværet i andre uka av januar tent trekkgløden i fuglene og de fleste trakk endelig bort.

Til tross for varmt vær og mye østlig vind, særlig i september, ble det ingen "bombehest" for Karmøy RG. Eneste måtte være en gresshoppesanger fanget på Blikshavn 14.9 som ikke samsvarte med mål og beskrivelse av ssp. *naevia*, men lå nærmest opp til ssp. *straminea*. Høstens eneste dvergspurv havnet i nett samme sted 18.9. Eneste gransanger av rasen *P. c. tristis* ble innfanget 21.10.

Gråsisiken fortjener noen ekstra linjer for sin opptreden i '95. Ytterst få observasjoner ble gjort på Karmøy i løpet av årets tre første måneder. Første vårtrekkere ankom fra 25.4. Den ble etterhvert tallrik og startet hekking i stort antall i nær sagt alle typer skog og busklandskap. To kull, de siste ungene fløy ut rundt 20.7. på den faste nettolokaliteten på Blikshavn ble det imidlertid fort klart at det ikke kom til å bli tall opp mot fjoråret med hensyn til merketall for den lokalt hekkende rasen, *cabaret*. Flertallet av fuglene trakk bort fra Karmøy etter hekketidas slutt og beste fangstdager forekom allerede 10.-14.8. Årsslutt viser 544 ind. mot 1398 i '94.

I det vi var i ferd med å avslutte høstens nettfangst, dukket det brått opp store mengder gråsisik igjen. Første føling med invasjonen fikk vi 29.10 med 53 merkte ind. Gjennom hele november og desember passerte nye "bølger" av sisiker med tomme dager innimellom. Beste periode 9.-12.11 med toppdag den 12. da 458 gråsisiker og 8 polarsisiker fikk ring. Siste "store" dag 30.12 med 78 gråsisiker merket.

Det store flertallet av fuglene tilhørte rasen *C. f. flammea* og alle ind. som ikke lot seg sikkert rasebestemme i forhold til liten gråsisik eller polarsisik ble bokført som vanlig gråsisik (*C. f. flammea*). En streng norm ble lagt til grunn ved bestemmelse av polarsisik: alle kjennetegn på arten/rasen måtte være tydelig på plass. Til tider var det så mye sisiker i fangstområdet på Blikshavn at vi fant det tryggest å benytte bare 1-2 nett. Totalsummene for november - desember ble 1617 *flammea*, 46 *cabaret* og 28 polarsisik.

Bestandsvariasjoner. Vi skal kort se på noen bestandstrender som viser seg etter avslutta nettsesong på Blikshavn høsten '95. Siden fangsten har foregått etter fast mønster fra 1982, kan merketalla gi en pekepinn om bestandsutviklingen, sjøl om totaltalla for mange er små.

Arter i framgang. Kun tre arter satte nye årsrekorder for lokaliteten, nemlig møller, gråsisik og polarsisik. Nye dagsrekorder ble nådd av fuglekonge, gjerdesmett, låvesvale, møller, gråsisik og rødstjert. Låvesvala har vist framgang siden bunnåret 1993 og vi må tilbake til 1988 for å finne høyere tall. Antall hekkende par i nærområder for fangstplassen har i midlertid ikke hatt oppgang. Rødstrupen har hatt jevn framgang siden 1991 og er nå på høyde med de beste åra på 80-tallet. Sjøl om det ikke gjelder mange individer hver høst, synes også rødstjerten å ha en positiv utvikling. Andre arter med klar bestandsvekst i '95 i forhold til snittet for 90-åra er møller, løvsanger, jernspurv, trepiplerke og gråsisik. Trenden går også i rett retning for sylvia-artene munk, hagesanger og tornsanger.

Arter i tilbakegang. Til tross for god ungeproduksjon hos meisene lokalt, gjorde mangel på trekkbevegelser til at høsten ble svært mager. Trostene, med unntak av måltrost, viser også nedgang under den normale trekkperioden. De store flokkene av rødvinge- og gråtrost som ankom i desember, lot seg bare i liten grad innfange. Gjerdesmetten viser nedgang for andre år på rad, til tross for at forrige vinter var mild. Grunnen til den tilsynelatende nedgangen kan imidlertid skyldes dårlige fangstforhold i oktober. Fortsatt på et bunnivå ligger bokfink og sivspurv.

Gjenfunn og kontroller. Med grønnfinkens tilbakekomst fikk vi et rush med kontroller av både egne og fremmede fugler. Av de drøyt 400 innfanga finkene, var nær 25% allerede merka, hvorav nesten halvparten var fremmede norske og utenlandske kontroller. Utlendingene fordelte seg på 6 danske, 3 britiske, 2 hollandske samt en tysk og en belgisk fugl. En grønnfink og en bjørkefink som ble fanga samtidig 14.4 var merka henholdsvis i Norfolk 12.2.95 og Skottland 9.3.95. Dette styrker teorien om grønnfinkens sirkeltrekk rundt Nordsjøen i løpet av vinterhalvåret med direkte kryssing fra Skottland til Sørvestlandet i april.

Av andre utenlandsfunn kan nevnes en munk merka i Belgia 6.9.95 og kontrollert på Blikshavn 16 dager seinere. Funnet føyer seg inn i rekka av flere munk fra Kontinentet som er funnet i Sør-Norge om høsten. Kanskje dette er fugler som er litt ute av kurs i forhold til den nye strategien der kontinentale munk drar til England for å overvintre.

Til sist kan nevnes en rødvingetrost kontrollert ved Heiavatnet 4.5, merka i Lancashire, England 7.1.95, og ei rugde med ødelagt vinge funnet på Sør-Karmøy 4.12, merka i Finland 6 uker tidligere. 

Leder og kontaktperson for Karmøy RG:

Arnt Kvinnesland

Blikshavn

4280 SKUDENESHAVN

Tlf: 52 85 23 64

arntk@online.no